तस्माद्धि राजशार्दूल धर्म्मः श्रेष्ठतरः स्मृतः । स राजा यः प्रजाः शास्ति साधुकृत् पुरुषर्षभः ।
कामक्रोधावनादृत्य धर्म्ममेवानुपालय । धर्म्मः श्रेयस्करतमो राज्ञां भरतसत्तम ।
धर्म्मस्य ब्राह्मणो योनिस्तस्मात्तान् पूजयेत् सदा । ब्राह्मणानाञ्च मान्धातः कुर्य्यात् कामानमत्सरी ।
तेषां ह्यकामकरणाद्राज्ञः सञ्जायते भयं । मित्राणि न च वर्द्धन्ते तथाऽमित्रीभवन्त्यपि ।
ब्राह्मणानां सदाऽसूयाद्वाल्याद्वैरोचनो बलिः । अथाऽस्माच्छ्रीरपाक्रामद्याऽस्मिन्नासीत् प्रतापिनी । २२८१
ततस्तस्मादपाक्रम्य साऽगच्छत् पाकशासनं । अथ सोऽन्वपतत् पश्चात् श्रियं दृष्ट्वा पुरन्दरे ।
एतत् फलमसूयाया अभिमानस्य वा विभो । तस्माद्बुध्यस्व मान्धातर्म्मा त्वां जह्यात् प्रतापिनी ।
दर्पो नाम श्रियः पुत्रो जज्ञे ऽधर्म्मादिति श्रुतिः । तेन देवासुरा राजन्नीताः सुबहवो व्ययं ।
राजर्षयश्च बहवस्तथा बुध्यस्व पार्थिव । राजा भवति तं जित्वा दासस्तेन पराजितः ।
स यथा दर्पसहितमधर्म्म नानुसेवसे । तथा वर्त्तस्व मान्धातश्चिरं चेत् स्थातुमिच्छसि । २२९०
मत्तात् प्रमत्तात् पाषण्डादुन्मत्ताच्च विशेषतः । तदभ्यासादुपावर्त्त संहितानाञ्च सेवनात् ।
निग्रहीतादमात्याच्च स्त्रीभ्यश्चैव विशेषतः । पर्व्वताद्विषमाद्दुर्गाद्धस्तिनोऽश्वात् सरीसृपात् ।
एतेभ्यो नित्ययुक्तः स्यान्नक्तञ्चर्य्याञ्च वर्ज्जयेत् । अत्यागञ्चाभिमानञ्च दम्भं क्रोधञ्च वर्ज्जयेत् ।
अविज्ञातासु च स्त्रीषु क्लीवासु स्वैरिणीषु च । परभार्य्यासु कन्यासु नाचरेन्मैथुनं नृप ।
कुलेषु पापरक्षांसि जायन्ते वर्णसङ्करात् । अपुमांसोऽङ्गहीनाश्च स्थूलजिह्वा विचेतसः । २२९५
एते चान्ये च जायन्ते यदा राजा प्रमाद्यति । तस्माद्राज्ञा विशेषेण वर्त्तितव्यं प्रजाहिते ।
क्षत्रियस्य प्रमत्तस्य दोषः सञ्जायते महान् । अधर्म्माः सम्प्रवर्द्धन्ते प्रजासङ्करकारकाः ।
अशीते विद्यते शीतं शीते शीतं न विद्यते । अवृष्टिरतिवृष्टिश्च व्याधिश्चाप्याविशेत् प्रजाः ।
नक्षत्राण्युपतिष्ठन्ति ग्रहा घोरास्तथागते । उत्पाताश्चात्र दृश्यन्ते बहवो राजनाशनाः ।
अरक्षितात्मा यो राजा प्रजाश्चापि न रक्षति । प्रजाश्च तस्य क्षीयन्ते ततः सोऽनु विनश्यति । ३४००
द्वावाददाते ह्येकस्य द्वयोः सुबहवोऽपरे । कुमार्य्यः सम्प्रलुप्यन्ते तदाऽनृपदूषणं ।
ममेदमिति नैकस्य मनुष्येष्ववतिष्ठति । त्यक्त्वा धर्म्मं यदा राजा प्रमादमनुतिष्ठति ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि उतथ्यगीतासु नवतितमोऽध्यायः ॥ ९० ॥
॥ उतथ्य उवाच ॥ कालवर्षी च पर्ज्जन्यो धर्म्मचारी च पार्थिवः । सम्पद्यदैषा भवति सा विभर्त्ति सुखं प्रजाः ।
यो न जानाति निर्हर्त्तुं वस्त्राणां रजको मलं । रक्तानां वा शोधयितुं यथा नास्ति तथैव सः ।
एवमेतद्द्विजेन्द्राणां क्षत्रियाणां विशां तथा । शूद्रश्चतुर्थो वर्णानां नानाकर्म्मस्ववस्थितः । ३५०५
कर्म्म शूद्रे कृषिर्व्वैश्ये दण्डनीतिश्च राजनि । ब्रह्मचर्य्यं तपो मन्त्राः सत्यञ्चापि द्विजातिषु ।
तेषां यः क्षत्रियो वेद वस्त्राणामिव शोधनं । शीलदोषान् विनिर्हर्त्तुं स पिता स प्रजापतिः ।
कृतं त्रेता द्वापरञ्च कलिश्च भरतर्षभ । राजवृत्तानि सर्व्वाणि राजैव युगमुच्यते ।
चातुर्व्वर्ण्यं तथा वेदाश्चातुराश्रम्यमेव च । सर्व्वं प्रमुह्यते ह्येतद्यदा राजा प्रमाद्यति ।